



**Themanummer
VTB Lustrum: Aan de
vruchten kent men de boom**

VAN DE REDACTIE

Aan de vruchten kent men de boom... Het is al weer vijf jaar geleden dat de VTB-boom is geplant. Eigenlijk nog een heel jong boompje, maar mensen die iets van bomen en bossen weten moeten erkennen dat deze zaailing zich gevestigd heeft. Nog geen eigenstandige plaats in het bos, maar voorzichtig de relaties zoekend met andere elementen om zich heen. Ook met goede vooruitzichten om door te groeien en als volwassen boom een markante plaats te veroveren in het ecosysteem bos.

Het eerste VTB-lustrum dat op 25 juni gevierd gaat worden in Utrecht geeft aan dat de eerste moeilijke levensfase van deze boom is overwonnen en dat naar de perspectieven gekeken kan worden. De redactie van de VTB-Nieuwsbrief vond het een geschikt moment om deze uitgave van de nieuwsbrief in het teken te zetten van dit lustrum waarbij een beetje achterom gekeken wordt, maar toch vooral de toekomst in het vizier gehouden wordt.

Vandaar dat we kort ingaan op het ontstaan van de VTB, de eerste jaren van het op de rails zetten van de vereniging, en daarna vooruit kijken naar de vruchten van deze boom. Dit wordt gedaan door enkele mini-interviews met leden en verspreid over de tekst kernachtige uitspraken over de VTB van een aantal andere leden. We hopen dat dit nummer jullie in de stemming brengt om op 25 juni het lustrumfeest in Utrecht tot een echte happening te maken.

DE WORTELS VAN DE VTB

Het is verleidelijk om bij een lustrum achterom te kijken, terwijl je weet dat de toekomst belangrijker is. Toch is het goed om even in herinnering te brengen waar de wortels van de VTB liggen, juist omdat de groei van de vereniging inmiddels een breed karakter heeft.

Hoeveel leden zijn zich nog bewust dat de aanleiding tot de oprichting van de VTB ligt in het voornemen tot opheffen van de Stichting BOS in 1997? Stichting BOS was bedoeld om de belangen te dienen van de donateurs (meestal Nederlandse professionals op het gebied van tropische bossen), maar groeide met een permanent secretariaat uit tot een goed functionerende kleine organisatie die opdrachten voor derden over tropische bossen uitvoerde. Het secretariaat, onder de bezielende leiding van Wiebe Kloppenburg, was verantwoordelijk voor het onderhouden van een ruim netwerk van donateurs, maar financiering was onregelmatig en eind jaren '90 werd de markt voor opdrachten slechter; opdrachtgevers die Stichting BOS eerder klussen lieten uitvoeren konden dit minder gemakkelijk uit handen geven en de marktwerking in de opdrachtensfeer van tropische bossen werd strenger.

In 1997 moest het bestuur ingrijpen. Ook de huisvesting van het secretariaat, sinds jaren ondergebracht bij het onderzoeksinstituut 'de Dorskamp' (inmiddels geïntegreerd

in Alterra) was namelijk niet vanzelfsprekend meer. Na zo'n 17 jaar moest de handdoek in de ring gegooid worden omdat er werd afgestevend op een financieel (en sociaal) probleem.

Toen begin 1998 duidelijk werd dat het einde van Stichting BOS nabij was nam een groep donateurs contact op met het bestuur om te zien hoe de positieve elementen van Stichting BOS behouden zouden kunnen blijven. Zij richtten de Feniks groep op die bestond uit Rob Busink, Kees van Dijk, Anne de Fraiture, Marijke Kuipers, Peter Laban, Jelle Maas, Ad Olsthoorn, Herman Savenije, Jaap Slurink en ondergetekende. De voorzitter van het bestuur van Stichting BOS, Niek Borsboom (inmiddels al jaren een zeer actief lid van de VTB via kascommissie en webcommissie), gaf de Feniks groep ruimte tot eind 1998 om met een gefundeerd voorstel voor een doorstart te komen.

Deze groep ging een consultatief proces in met de meestal zeer gemotiveerde donateurs en presenteerde in september 1998 de resultaten van deze consultatie tijdens een vergadering voor de donateurs van Stichting BOS. Op basis van de verdere input tijdens die vergadering werd in oktober 1998 een Actieplan opgesteld die weer werd teruggekoppeld naar de donateurs voor verbetering. Het Actieplan dat eind 1998 formeel aan het bestuur van Stichting BOS werd gepresenteerd gaf in de probleemanalyse aan dat er een continue en toenemende onbalans zat in aandacht voor de interne en de externe doelgroep van de Stichting BOS. Daarom werd als uitdaging geformuleerd dat de interactie met de achterban vergroot moest worden en de identiteit van de organisatie moest worden aangescherpt, geactualiseerd en uitgedragen. De missie en de doelstellingen van de organisatie werden voorgesteld zoals ze op dit moment voor de VTB nog gelden. Als organisatievorm werd dus voor een vereniging gekozen, zodat de betrokkenheid van de leden groter zou zijn m.b.t. de te volgen koers en het uitvoeren van activiteiten.

Met alle andere aanbevelingen die in het Actieplan stonden (zoals de financiële paragraaf) was het duidelijk dat 1999 gebruikt zou worden om de Stichting BOS te liquideren, het betaalde secretariaat te ontmantelen en de voorbereidingen te treffen voor een vereniging die zou moeten drijven op de jongere generatie van een breed uiteenlopende groep mensen die in tropische bos geïnteresseerd zijn. Voilà, de geboorte van de VTB.

Het motto van het Actieplan: Sterk van Binnen, Sterk naar Buiten geeft nog steeds de tweedeling in de VTB aan, nl de interne netwerkfunctie, belangenbehartiging, kennisuitwisseling en de gezelligheid, terwijl wij als 'professionals' ons geluid ook naar buiten moeten laten horen en duidelijk voor de belangen van het tropische bos moeten opkomen. Deze balans zullen we waarschijnlijk altijd moeten blijven zoeken.

Henk Lette

DE VTB-BOOM WORDT GEPLANT

Na een korte voorbereidingstijd trad het eerste VTB bestuur aan tijdens de eerste ALV in december 1999. Het bestuur werd gevormd door een achttal leden met een Wageningse of "Larensteitse" achtergrond. De eerste voorzitter, Hans Verweij, mocht dit eerste bestuur onder zijn hoede nemen.

De grootste kracht van de VTB zit hem in het elkaar weer zien en zonder stelling of positie in te nemen inhoudelijk met elkaar kunnen discussiëren. Iedereen heeft dezelfde interesse en betrokkenheid.

Wim Dijkman

Hans, hoe kijk je terug op je tijd als eerste VTB-voorzitter?

Het was vooral een spannende tijd waarin met een grote inzet van het kleine clubje mensen gebrainstormd werd over de te volgen koers. Eén van de voorwaarden was dat de VTB moest drijven op een grote groep jongere mensen. Binnen het eerste VTB-bestuur was ikzelf de enige oude knar en het werken met de jongere generatie binnen het bestuur was erg stimulerend.

Wat waren de specifieke problemen van de startende vereniging?

Natuurlijk waren er problemen van technisch-administratieve aard. Voor deze nieuwe vereniging moest alles opnieuw verzonnen worden, statuten moesten worden opgesteld. Er moest worden nagedacht over de contributie en hoe die geïnd moest worden. Dat soort zaken. Maar een specifieke uitdaging bestond erin om alles open te gooien; niet de vereniging tot een inteelt gebeuren te laten verworden. Dus niet alleen leden uit het reeds bekende bosbouwwereldje uit Wageningen, maar juist proberen interesse te wekken bij mensen die een brede betrokkenheid hebben bij het tropische bos. Er werd geprobeerd om leden te werven in Amsterdam, Leiden en Utrecht. Ten dele is dat gelukt.

Hoe zie jij het verdere verloop van de vereniging?

De vereniging verkeert nog in het stadium van de 'familiaire benadering' en misschien is dat wel goed. De vraag is altijd: hoe bereik je zoveel mogelijk mensen die datzelfde doel hebben, nl. het duurzaam gebruik en de bescherming van het tropische bos. Het zal niet moeilijk zijn om die betrokkenheid in stand te houden. Wel moet er opgepast worden met het 'ons-kent-ons' gevoel. Er zit nog steeds iets dubbels in de vereniging; aan de ene kant de belangenbehartiging gericht op de leden, en aan de andere kant de vereniging zien als middel om je doelen t.a.v. het tropische bos te kunnen bereiken. Het onderscheid tussen het ene en het andere is moeilijk, en misschien moet de

vereniging ook gewoon maar een optelsom zijn van die twee aspecten. Daar hoeft je ook niet voor terug te schrikken en er hoeven ook geen schotten tussen te staan. Belangrijk is dat we er ontspannen mee omgaan.

DE GROEI ZET DOOR

Sanne Lohof heeft in 2004 in opdracht van de VTB het onderzoek "Sterk van binnen, sterk naar buiten" afgerond over de wenselijkheid en mogelijkheden voor extern gerichte activiteiten en communicatie van de vereniging.

Wat was de eerste aanleiding voor je onderzoek?

Ik heb zelf een tropische achtergrond en heb tijdens een stage in Nepal met NTFP's gewerkt. Nadat ik naar de studierichting Communicatie en Innovatiestudies overstapte kwam daar een opdracht binnen van de VTB-PR commissie die een onderzoek wilde laten doen naar de externe exposure van de vereniging. Gezien mijn achtergrond vond ik dit een zeer interessante opdracht waar ik graag aan wilde werken.

De VTB biedt een platform om mogelijkheden te ontplooiën en geeft ruimte om te discussiëren (zonder formele standpunten) met objectieve, professionele input.

Paul Zambon

Wat was je eerste indruk van de VTB toen je aan je onderzoek begon?

Ik wist niet echt wat de VTB nu precies was en wie er lid van waren. Mijn eerste kennismaking met de vereniging was tijdens de ALV van 2003 als lid van de PR-commissie. Daar zouden we met de leden discussiëren over de doelgroepen en toespitsing van het uit te voeren onderzoek. Uiteindelijk bleek tijdens de discussie dat er veel interne verdeeldheid bestond over de wenselijkheid om de VTB extern te profileren, ik vond dit opmerkelijk gezien het doel van mijn onderzoek.

Hoe denk je daar nu over?

De huidige ontwikkeling binnen de vereniging is er één van meer openheid en dynamiek. Er worden nu kleine stappen genomen om uit te vinden in welke richting de externe profilering gezocht moet worden. Eén van de meer extern gericht activiteiten zijn de netwerkavonden die ook open zijn voor geïnteresseerden buiten de vereniging. Vooral voor nieuwe en jonge leden zijn dergelijke activiteiten laagdrempelig waardoor er meer participatie vanuit de leden

zal komen en de interne samenhang toeneemt. Hierdoor zullen ook tijdens de studiedagen en ALV meer contacten gelegd worden en zullen bestaande netwerken uitbreiden en nieuwe ontstaan.

Wat zijn je aanbevelingen voor een betere externe positionering van de VTB?

Mijn belangrijkste conclusie draait rond de vraag: wat wil je met de buitenwereld? De missie van de vereniging is "het verzamelen, kanaliseren en uitdragen van kennis", maar vooral over het laatste bestaat nog veel discussie. Het is aan de vereniging of er stappen ondernomen

We moeten niet blijven hangen: gezellig en informeel is OK, maar de diepgang kan vergroot worden

Peter van der Meer

worden om het uitdragen vorm te geven of de missie te wijzigen. De verdeeldheid binnen de vereniging is wel een barrière, maar deze zou geslecht kunnen worden door informele bijeenkomsten te organiseren waarin meer leden participeren, er meer eenheid in de discussie kan komen en uitkomsten bij kunnen dragen aan de externe profilering. De buitenwereld is zeker geïnteresseerd in de vereniging als kenniscentrum, we zouden deze interne ontwikkelingen kunnen benutten om een dynamische en intern coherente vereniging te krijgen waarmee we de buitenwereld tegemoet kunnen treden.

EEN BLOEIEND GEBEUREN

De VTB draait op de inzet van de leden via de commissies. Er bestaan al sinds de oprichting van de vereniging verschillende commissies, maar één is slechts recent opgericht. Renkse Ek is tropisch botanicus en lid van deze lustrumcommissie.

Waarom ben je lid geworden van de lustrumcommissie?
Eigenlijk had ik geen specifieke reden om lid te worden van de lustrumcommissie. Er kwam op een gegeven moment een e-mail binnen met een oproep aan VTB leden om deel te nemen aan de lustrumcommissie. Aangezien ik veel ervaring heb met het organiseren van bijeenkomsten leek het me leuk om lid te worden van deze commissie. Wat voor mij wel een belangrijke reden was om in een commissie te gaan was omdat ik vind dat er nog weinig VTB leden met een Utrechtse achtergrond actief zijn in de vereniging.

Wat is de relatie tussen de VTB en je werk?

Ik heb een lange tijd bij het Utrechts Herbarium gewerkt. Eerst als toegevoegd onderzoeker en daarna als promovendus op het gebied van de invloed van commerciële houtkap op de totale diversiteit van Greenhart bos in Zuid-Amerika. Dit was voor Tropenbos-Guyana.

Daarna heb ik twee verschillende postdoc contracten gehad op hetzelfde onderwerp. Inmiddels ben ik voor mezelf begonnen (www.renske-ek.nl). Mijn werkzaamheden zijn erg gevarieerd, zo doe ik o.a. botanische inventarisaties en bouw ik vakinhoudelijke websites. Ik heb een website gemaakt van het Petrus Cadé herbarium uit 1566; het oudste Nederlandstalig herbarium.

Momenteel zijn we bezig fondsen te werven om hetzelfde te doen voor het Clifford Herbarium uit ±1750, aanwezig in Wageningen. Dit herbarium maakt deel uit van de allereerste collectie planten waar Linnaeus aan gewerkt heeft. Verder organiseer ik symposia en congressen, ik heb o.a. de opening verzorgd van de Utrecht School of Applied Science, in opdracht van het Universitair Strategisch Programma van Utrecht Universiteit. Verder heb ik veldinventarisaties uitgevoerd voor Stichting Trésor in Frans Guyana en hoop ik binnenkort naar Suriname te vertrekken. Mijn werk heeft dus veel met tropische bossen te maken en dat maakt de VTB voor mij een interessante vereniging.

Het samengaan van de VTB met de KNBV is voor het vakgebied van belang om de belangstelling voor, en het inzicht in en de kunde van echt bosbeheer en bosbescherming ons niet te laten ontglippen.

Leffert Oldenkamp

Hoe zie jij de VTB over vijf jaar?

Ik hoop dat de VTB over vijf jaar meer bekendheid geniet. Ik bedoel dan niet alleen onder externen, maar vooral onder mensen die zich professioneel bezighouden met tropische bossen en het duurzaam beheer van de natuurlijk hulpbronnen. Ik zie de VTB voornamelijk als een club mensen die kennis en expertise op het gebied van tropische bossen met elkaar delen. Daarom hoop ik dat de VTB de komende jaren nog meer professionals als lid zal mogen verwelkomen.

Wil je verder nog iets kwijt over het lustrum?

Ja, ik hoop dat er 25 juni heel veel leden naar Utrecht komen om het lustrum van onze vereniging te vieren.

AAN DE VRUCHTEN KENT MEN DE BOOM

Na 5 jaar is de VTB goed geworteld, met zo'n 250 leden. Dit willen wij vieren tijdens de Lustrum buitendag, op 25 juni 2005 in de Botanische Tuinen van Utrecht. Een dag, waarin ontmoeting en de diversiteit van onze VTB leden centraal staan. Dit gebeurt d.m.v. workshops, creatieve spelen, muziek, eten en drinken.

Het Programma van de Lustrumdag

Het programma van de lustrumdag op 25 juni 2005 in de Botanische Tuinen in Utrecht ziet er als volgt uit:

- 13.00 Officiële opening door Els Bognetteau (huidige voorzitter) en Wim Dijkman (oud-voorzitter) in de grote hal van het kassencomplex.
- 13.20 Lezing door Frans Bongers (Wageningen-UR-Bosbouw)
- 14.00 Begin 1e ronde workshops
- Het tropische bos in poëzie en muziek, door Heleen van den Hombergh
 - Persoonlijke balans met Aikido, door Piet Lagerwaard en Cathrien de Pater
 - Ervaringen van studenten in de tropen, door Sander van Andel
 - Rondleidingen door de Tuinen, Rotstuijn en Tropische Kassen, door experts
- 15.00 Koffie
- 15.15 Lezing door Jack Putz (UU - Prins Bernhard Leerstoel voor internationale natuurbescherming en University of Florida), in het Engels.
- 16.00 Begin 2e ronde workshops
- Sluipen, door Margreet Hofstede
 - Religie en bomen/bossen door Cathrien de Pater
 - Ervaringen van studenten in de tropen, door Sander van Andel
 - Rondleidingen door de Tuinen, Rotstuijn en Tropische Kassen, door experts
- 16.45 Afsluiting openbare gedeelte
- 17.30 Borrel en exotisch buffet voor VTB leden en hun familie. Tijdens het eten wordt het nieuwe VTB lied geïntroduceerd
- 21.00 Afsluiting

Het tropische bos in poëzie en muziek - Heleen van den Hombergh

In deze workshop zijn voorbeelden te zien en te horen van bomen en bossen in de poëzie en muziek. Een aantal voorbeelden zal 'live' vertolkt worden; gezamenlijk wordt er gewerkt aan een tropisch product.

Persoonlijke Balans met Aikido - Piet Lagerwaard (Centerforce Trainingen) en Cathrien de Pater

Aikido is een van oorsprong Japanse krijgskunst waarin kracht door ontspanning, balans en focus centraal staan. Door middel van lichte fysieke oefeningen maak je kennis met de principes van het aikido. Dit opent verrassende mogelijkheden voor bijvoorbeeld het omgaan met spanning en stress, conflictbeheersing en teamwerk.

Rondleidingen door de Tuinen, Rotstuijn en de Tropische Kassen - Paul Maas, Hiltje Maas, Danae Roozendaal en Bas van de Riet

Tijdens de workshoprondes worden er ook rondleidingen door de Botanische Tuinen gegeven. De tropische kassen, de Nationale Plantencollectie 'Rotsplanten', het stukje hoogveen, de alpine kas, de thematuin en de wilde planten op het buitenfort bieden voor ieder wat wils.

Sluip-workshop - Margreet Hofstede

Ooit dichter bij een hert of wild zwijn willen komen, maar niet gelukt omdat het dier je toch al snel zag, rook of hoorde? Leer nu de techniek van het sluipen!

Religie en Bomen/Bossen - Cathrien de Pater

In een interactieve sessie verkennen we de vraag: waar heb je in je eigen (bosbouw)werk met religie (in de ruimste zin van het woord) te maken gehad? Wat voor vragen heeft dat bij je opgeroepen? Wat waren je ervaringen? De workshop wordt gemodereerd door Cathrien de Pater, zelf tropisch bosbouwkundige en heeft zich recentelijk gespecialiseerd in het werkveld religie en ecologie.

De Lustrum Cie

Wim Tolkamp (gwtoolkamp@planet.nl)

Anne de Fraiture (fraiture@planet.nl)

Peter van der Meer (pj.meer@planet.nl)

Renske Ek (renske.ek@planet.nl)

VOORAANKONDIGING STUDIEDAG

Op 7 oktober zal de studiedag 2005 plaatsvinden, nadere informatie betreffende het thema en de locatie staat in de volgende nieuwsbrief.

De VTB (als studiekering van het KLV) heeft tot doel het creëren en onderhouden van een professioneel netwerk en het instellen van een dynamisch en effectief platform voor het verzamelen, kanaliseren en uitdragen van kennis en informatie over tropische bossen. Dit wil de vereniging bereiken door het stimuleren en faciliteren van contacten tussen mensen, die vanuit verschillende achtergronden en posities, geïnteresseerd zijn in duurzaam en maatschappelijk verantwoord beheer van tropische bossen.

Adres VTB: postbus 124, 6700 AC, Wageningen, info@tropischebossen.nl (ook voor info en aanmelden).

Website: www.tropischebossen.nl **Deadline** voor het inleveren van artikelen voor de volgende nieuwsbrief is 2 september 2005.

Redactie VTB-Nieuws: André Koppe, Henk Lette, Henneleen Koppe-de Boo, Paul Zambon en Paul Hillegers

Email redactie: nieuwsbrief@tropischebossen.nl

Drukker: Drukkerij Junior, Nijmegen.